

DAMUNT DAMUNT

REVISTA D'INFORMACIÓ LOCAL

SANT JOAN - MARÇ 1.996 N° 58

DAMUNT DAMUNT

Revista d'informació local
SANT JOAN (Mallorca)

Març 1.996 - Núm. 58

Domicili

Major, 68
07240 - SANT JOAN (Mallorca)
TEL. 52 61 83

Director

Miquel Florit Huguet

Redacció i Muntatge
Catalina Fullana Matas

Assessorament Lingüístic
Antoni Amengual Barceló
Margalida Bauzá Bover

Col.laboradors

Gabriel Company Gayà
Carles Costa Salom
Josep Estelrich Costa
Catalina Jaume Ginard
Joan Jaume Nigorra
Bàrbara Matas Sastre
Nofre Torres, rector
Joan i Mates
Joan Bauçà Barceló
Antònia Pilar Mas

Fotografies

Miquel Florit Huguet
Altres

Imprimeix

Apostol y Civilizador
Petra (Mallorca)

CONTINGUT

NOTÍCIES LOCALS

POEMES, GLOSES I GLOSADORS

ALTRES INFORMACIONS

COL·LECCIONABLE "FITXES A

LLOURE" NÚMERO 3

FOTOGRAFIES

Portada i contraportada

Vistes de Sant Joan

NOTA: Els escrits publicats sols expressen
l'opinió dels seus autors.

La revista no s'identifica
necessàriament amb el seu contingut.

ALTRES INFORMACIONS

Molts d'Anys!!! Felïç Aniversari

- 1.- Antoni Gayà Rotger, (de Ses Comes) el dia 1 de març.
- 2.- Herminosinda Mariño Pocovi, (filla d'en Rafa) el dia 3 de març.
- 3.- Maria Azamora Bauzà, (filla d'en Rafel Alzamora) el dia 4 de març.
- 4.- Antoni Oliver Gornals, (de Matà) el dia 5 de març.
- 5.- Marc Vidal Alzamora, (de Son Baró) el dia 5 de març.
- 6.- Maria Bauzà Miralles, (filla d'En Biel Esnavet) el dia 5 de març.
- 7.- Miquel Munar Socias, (de Sa Cova) el dia 6 de març.
- 8.- Neus Bauzà Ferrer, (d'En Pep d'Es Saig) el dia 6 de març.
- 9.- Miquel Bover Bauzà (Nuviet) el dia 8 de març.
- 10.- Miquel Vaquer Galmés (de Son Cucuí) el dia 12 de març.
- 11.- Antoni Matas Bauzà, (Peremates) el dia 12 de març.
- 12.- Joana Matas Jaume, (de Can Bufalí) el dia 13 de març.
- 13.- Maria Magdalena Bauzà Morey, de Son Duran) el dia 14 de març.
- 14.- Josep Miquel Jaume Bauzà, (Gorreta) el dia 14 de març.
- 15.- Rosa Maria Ferriol Martorell, (Ferriol) el dia 16 de març.
- 16.- Joan Company Santos, (Punto) el dia 18 de març.
- 17.- Miquel Bauzà Fiol, (de Can Guillem d'Es Carreró) el dia 21 de març.
- 18.- Gabriel Bauzà Matas, (Esnavet) el dia 21 de març.
- 19.- Maria Bauzà Bauzà, (Rosa) el dia 26 de març.
- 20.- Margalida Mayol Payeras, (Rumbet) el dia 28 de març.
- 21.- Jaume Mas Roig, (Pallasso) el dia 30 de març.

AGRICULTOR JOVE

que es vulgui canviar a

VENEDOR DE MAQUINÀRIA

(Tractors FORD, Tractors FIAT, i eines) escrigui dades, mèrits i qualitats personals a

OSCA MAQUINARIA S.A.

Gremi de Teixidors, 35. 07009 Palma.

Ha Quedat Constituit el Nou Consell Parroquial de Pastoral

El passat dia 18 de febrer va tenir lloc a Consolació una "torrada". Amb aquesta torrada, la Parròquia va voler agrair d'alguna manera les tasques que desenvolupen els diferents grups de servei a l'Església santjoanera.

Es va aprofitar aquesta diada de germanor i trobada perquè els diferents grups elegis al seu representant dins el Consell Parroquial i l'acte va acabar amb la Missa que va ser un acte viscut i participat.

El diumenge següent, dia 25 de febrer es va procedir a l'elecció dels representants de la feligresia.

Finalment el dia 1 de març a la Rectoria es va celebrar l'acte de Constitució del nou Consell Parroquial de Pastoral, presidit pel Vicari Episcopal de la zona Mn. Sebastià Salom, que va encoratjar a tots els presents a treballar dins els seus respectius grups amb il·lusió i trasmetre llavors a les reunions del Consell les inquietuds de tots per tal de fer-ne profitoses i efectives les tasques parroquials. El Rector Nofre Torres va fer la presentació dels components del Consell i després d'anomenar el que serà el Secretari en la persona de Catalina Gayà Bauzà, va quedar constituït el consell parroquial que tindrà una durada de quatre anys.

A més de repassar els actes que es duren a terme amb motiu de la propera Festa del Quart Diumenge, es va anuir que el dia 21 de març a l'Església Parroquial es celebrarà un acte i conversa quaresmal que dirigirà el Vicari Episcopal Mn. Sebastià Salom, present i presidint la primera reunió d'aquest Consell, que comença a funcionar a Sant Joan a principis dels anys vuitanta.

El Consell Parroquial està format per :

Rectors Solidaris

Antoni Riutort Fullana
Bartomeu Tauler Valens
Nofre Torres Ramis

Representant de les Germanes de la Caritat

Catalina Picó

Neteja Parròquia
Francesca Font Bauzà

Neteja Consolació
Antònia Gayà Gayà

Catequesi
Maria Magdalena Jaume Nigorra

Procés de Fe
Àngela Riera Puig

Llitúrgia
Sor Maria Bernassar

Matrimoni de Pastoral Família
Joan Serra i Margalida Bou

Cor Parroquial
Maria Monserrat Company Bauzà

Comissió Econòmica
Joan Jaume Nigorra

Escoltes
Joana Oliver Matas

Representant Feligresia
Francesc Josep Alzamora Bauzà

Vocal designació directa
Joan Nigorra Gayà i Catalina Gayà Bauzà

Queda pendent de designar el cap del **Grup Social**.

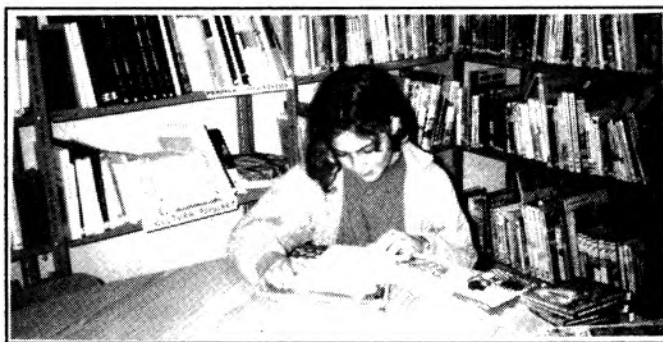
Joan Jaume Nigorra

Noces D'or

El matrimoni format per Antoni Ferriol Antich i Rosa Gomis Gayà, el passat dia 24 de febrer va celebrar una festa íntima en la que va reunir a familiar i amics amb motiu de la celebració del 50 aniversari del seu casament. Una festa simpàtica i entranyable.

Enhorabona i molts d'anys!!!

Biblioteca Pública Pare Rafel Ginard

Maria Antònia Nigorra Vich, la lectora amb més llibres fitxats.

De la Biblioteca Pública Pare Rafel Ginard podem destacar les següents dades d'interès:

- Actualment té enregistrats 7.550 títols de llibres.
- El nombre de socis de la biblioteca és de 319. (Cal dir que el carnet de soci i el servei de préstec de llibres és totalment gratuït)
- El lector de major edat té actualment 80 anys i és D. Joan Bauzà Antich.
- El lector o en aquest cas lectora amb més llibres fitxats és Maria Antònia Nigorra Vich.
- La lectora més jove és Catalina Moratinos Moragues, que actualment, té setze mesos.

Catalina Moratinos Moragues, la lectora més jove, amb 16 mesos.

Col·lecta en favor dels que passen fam

La recaptació que es va realitzar en favor de la població mundial que passa fam, va arrebregar la quantitat de 321.000 pessetes.

Accident de Trànsit a Son Rebassa

El passat dia 15 de febrer, Jordi Gayà Company (Fidauer), es dirigia cap a Petra i per causes no especificades el cotxe que conduïa va sortir de la carretera en les proximitats del safareig de Son Rebassa. El conductor només sofrí unes nafres sense importància però el cotxe va quedar molt mal parat.

Enterro de la Sardina

El passat dimarts dia 20 de febrer, darrer dia de carnaval, el fred i la pluja no varen impedir que es realitzats el ja tradicional "Enterro de la Sardina". Després de la desfilada, Joan Matas Gayà (Ditaler) va llegir novament el "Testament" en vers, del que n'és autor el mateix. La joventut no té por al mal temps.

Donants de Sang

el passat dimecres dia 14 de febrer, la unitat mòbil del Banc de Donants de Sang de les Illes Balears, es va desplaçar a Sant Joan per fer la ja tradicional col·lecta de sang en el Centre Sanitari.

En total forem 53 les persones que demostraren la seva solidaritat.

El President de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears

L'IMPULS CULTURAL DE LA REALITAT BALEAR

Sovint m'he demanat, en un acte de reflexió cívica, com es genera, com es forma i com creix, en els grups socials que participen d'un mateixos lligams territorials, històrico-culturals i institucionals objectius, la consciència col·lectiva, el convenciment de pertànyer a una mateix comunitat.

Lògicament, aquesta reflexió personal, m'afecta molt d'ençà que ocup el càrrec de president de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Al cap i a la fi, la qüestió és si l'existència efectiva d'una configuració territorial comuna, d'una història pròpia, d'una cultura compartida, i l'empar, també conjunta i específica, d'unes institucions per atorgar realitat pròpia a un projecte de Comunitat, viu i consolidat capaç de transcendir les conjuntures provisionals i de sobreviure als cicles i a les tendències temporals.

Si volem donar resposta adequada a aquest interrogant, en primer lloc hauríem d'indicar que tots aquests elements són indefugibles. És a dir, sense història, tradicions i llengua pròpia, no hi pot haver una personalitat col·lectiva arrelada, dins la qual, cada ciutadà es pot sentir com una part d'una comunitat singular i diferenciada de les existents arreu del món.

L'ASPIRACIÓ BALEAR

Però dir que aquests ingredients són indispensables no resol la inquietud, no tanca el cercle. La pregunta continua essent si aquests valors compartits són suficients per configurar la consistència de poble. I, aquí, la resposta, si més no la que ens aporten els exemples de la història universal, és negativa; un patrimoni d'aquesta naturalesa no basta per un objectiu que transcendeix un llegat preexistent. La conclusió és que el principi de cohesió interna entre ciutadans només pot venir de la capacitat que tinguin aquests mateixos ciutadans d'harmonitzar-se, de fer-se part d'un tot enquadrat dins les condicions prèvies esmentades abans.

És evident que l'existència i el desplegament de les institucions polítiques de la nostra Comunitat Autònoma reconegudes a l'Estat de 1.983 han fet en més de 13 anys, que altres fórmules d'organització assajades durant la història moderna i contemporània de les Illes Balears. També és evident, però, que les Balears no han manifestat encara totes les possibilitats de reafirmació ni, tampoc, totes les capacitats de força i unió comunitària que hi son implícites.

Totes aquestes consideracions es refereixen a les Balears com a comunitat, no a l'afirmació que cada illa fa de la seva personalitat diferenciada, afirmació, d'altre banda, establerta, arrelada i sentida. En conseqüència, si volem expressar el sentit col·lectiu de les Balears, no podem més que seguir un camí: trobar la realitat suprainsular que ens indentifica, la que ens defineix per damunt de les particularitats de cada illa. Trobar tot allò que compartim plegats, tot allò que consideram béns de cada ciutadà de les Balears perquè són, indistintament, valors a l'univers que formen Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera.

ELS BÉNS CULTURALS

L'expressió d'aquests valors que són de cada illa i, alhora, valors universals de la comunitat suprainsular de les Balears no té per què ser difícil. De fet, abans parlàvem dels grans eixos -els històrics, els culturals, els referits a la llengua- que fonamenten d'edifici que compartim. Potser que fer factible la formació d'una realitat suprainsular signifiqui extreure de cada gran apartat l'aportació o les aportacions essencials que poden donar impuls a l'aspiració autònoma protagonitzada per totes les Illes.

No intentaré ara -tampoc ho podria fer- una enumeració exhaustiva de qüestions que, amb tota seguretat, necessiten d'una consideració reflexiva i ponderada. Si que m'atraviria, però, encara que som molt conscient del valor parcial de la suggerència a destacar la importància que, en relació al concepte d'unitat, tenen els llegats intel·lectuals i artístics de les grans personalitats de la nostra cultura. Baixant al terreny dels exemples, podria dir que si un menorquí, un eivissenc o un formenterenc reconeixem com a pròpia la contribució del mallorquí Ramon Llull, aquest fet, aquesta assimilació instintiva, ens situa sens dubte en un

nivell d'integració importantíssim. L'exemplificació es podria ampliar a noms de qualsevol illa, amb la mateixa apel·lació per la resta. L'exel·lència de l'obra de Josep M. Quadrado té un abast balear indubtable, el seu valor intel·lectual és propietat de tots els habitants de les Illes Balears. I què hem de dir d'Isidor Macabich o Francesc de Borja Moll o de Mn. Antoni Maria Alcover, entre els mots que poden ser citats en una relació inapel·lable.

Les contribucions d'un Ramon Llull, un Quadrado o un Macabich, són esplèndides en la mesura que superen, gràcies a la universalitat de la cultura, els límits de l'illa on nasqueren i, en conseqüència, qualsevol límit mesurat en termes geogràfics o territorials. Són aportacions de savis, humanistes i pensadors que sorgiren a Mallorca, Menorca o Eivissa, a qui els ciutadans de les Illes atorgam, pels seus mèrits objectius i per fet de formar part del nostre esperit, la capacitat de representar-nos universalment. Sense anar més lluny, Mascaró Pasarius, l'arqueòleg menorquí a qui la Comunitat Autònoma vol retre homenatge amb la Medalla d'Or, gaudeix d'una biografia impecable, demostrativa de l'encert d'una lluita pels valors que, amb plena prioritat, hauríem d'anomenar valors balears. Tots ells són grans referents que ens permeten identificar una personalitat compartida que ens fa forts des de les arrels. Com ens ho permet també, des d'una altre perspectiva i per raons òbvies, la tasca reservada a la Universitat de les Illes Balears, la instància acadèmica que juga un paper insubstituïble en l'enfortiment de la realitat suprainsular.

Dia de les Illes Balears

Podria haver triat altres arguments per fonamentar la consistència de la nostra realitat col·lectiva amb motiu de la diada autonòmica. Però crec que si, any rere any, i en qualsevol àmbit de la vida social, som capaços d'associar el missatge autonòmic al reconeixement dels llegats dels nostres intel·lectuals, enfortirem la nostra Comunitat Autònoma de manera imparable. Convé no oblidar que, malgrat el dret històric de les Balears a gaudir d'institucions d'autogovern, aquestes instàncies només garanteixen una unió estructural, mentre que el motor de fons de les altres aportacions ens atorgarà una cohesió més profunda, directament relacionada amb l'opció i l'esperit dels individus. I és aquesta opció, que trien lliurement els ciutadans -no podem oblidar-ho-, la que sustenta les institucions i tots els esforços d'autogovern.

Cristòfol Soler i Cladera

President de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears

La Campanya Electoral

En relació a les eleccions podem destacar sols una anècdota que és que durant alguns dies la publicitat de campanya del grup d'Unió Mallorquina situada a la plaça "dels pes dels porcs" va estar col·locada cap per avall. Suposam que sense males intencions per part de ningú. També podem dir que el P.P. local el dia 24 de febrer va celebrar un sopar a Consolació.

Els dijous dia 29 de febrer el P.P. va celebrar el seu miting electoral a la Casa de Cultura on hi assistiren centenar de persones, hi varen intervenir el Conseller de Cultura Bartomeu Rotger, el candidat Antoni Pastor i Josep Cañellas, a més del batle Gabriel Mora.

Eleccions Generals, 3 de Març de 1.996

Dir que les Eleccions Generals del dia 3 de març de 1.996 no han duit cap sorpresa, a nivell local creim que seria faltar a la veritat.

La jornada electoral va transcórrer sense cap incidència. Les taules electorals estaren formades per:

Districte Primer (Casa de Cultura)

Presidència: Guillem Florit Caimari

Vocals: Bartomeu Company Monroig i Joan Company

Districte Segon (Casa de la Vila)

Presidència: Olga Provenzal Alonso

Vocals: Antoni Vidal Llaneras i Miquel Salom Morlà

La taula comparativa dels resultats de les eleccions generals anteriors, quasi no precisen comentaris. El/la lector/a que compari:

ANYS	<u>1.986</u>	<u>1.989</u>	<u>1.993</u>	<u>1.996</u>
PP	482	592	733	739
PSOE	126	111	102	196
PSM	54	61	163	128
UM	—	—	76	37
VERDS	—	—	13	20
ERC	—	—	8	12
EU (IU)	(No disposam de dades)			

Festa des Pa i es Peix 1996 PROGRAMA

Dissabte, 9 de març

A les 16,30 h.

A la Casa de Cultura.

Projecció de la pel·lícula "*Corina, Corina*" dins la campanya "*100 anys de cinema*".

Organizat per la Comissió de Cultura i Patrimoni Històric del Consell Insular de Mallorca.

A les 20,00 h.

A la Casa de Cultura.

Presentació del llibre "*MIQUEL GAYA I SITJAR, una trajectòria de serenitats estètiques*" de Joan Maimó i Vadell. Monografies santjoaneres, núm. 4.

Edició conjunta del Col·lectiu Teranyines i l'Institut d'Estudis Balearics.

Presentació a càrrec de Carles Costa i Salom.

Acabarà amb un petit concert de la Coral dels Antics Blavets.

Diumenge, 10 de març

A les 18,00 h.

En el Saló d'Actes de l'Ajuntament.

El Col·lectiu Teranyines i la Biblioteca Municipal organitzen una **Taula redona**, sobre *MIQUEL GAYA I SITJAR, LA SEVA VIDA I LA SEVA OBRA* amb la intervenció dels professors de la Universitat de les Illes Balears, Srs. Nicolau Dols i Salas, Joan Mas i Vives, Damià Pons i Pons, i Pere Rosselló Bover.

**Organitzada i patrocinada per
l'Ajuntament de Sant Joan
i amb la col·laboració de la Parròquia
i diferents entitats del poble.**

Inclusa dins el Calendari Turístic.

Dissabte, 16 de març

A les 16,30 h.

Partit de futbol entre els equips
C.E. SANT JOAN - MARIENSE

A les 18,30 h.

A la Casa de Cultura
Obertura Exposició de Fotos dels Betlems que
varen participar en el V Concurs de Betlems per
Nadal.
Exposició dels dibuixos fets pels nins de l'escola de Son
Juny amb motiu de confeccionar el Cartell de la Fira.
L'Exposició estarà oberta fins diumenge a les 20,00 h.

A les 20,00 h.

A l'església parroquial. Acte de proclamació del *IL·LM.*
SR. D. MIQUEL GAYAT SITJAR, fill predilecte de Sant
Joan. Parlament a càrrec del P. Ramon Ballester i Vi-
ves M.SS.CC.

Concert de la CORAL UNIVERSITAT DE LES ILLES
BALEARS, dirigida pel Sr. Joan Company.

Tot seguit, en el Saló d'Actes de l'Ajuntament, es
farà l'acte oficial de proclamació del nou FILL
PREDILECTE, amb la tramesa del pergami de
declaració i el descobriment del seu retrat, pintura
de Joan Maimó i Vadell.

A continuació, en el mateix Saló d'Actes de
l'Ajuntament, inauguració de l'Exposició, muntada
pel Col·lectiu Teranyines,

VIDA I OBRA DE MIQUEL GAYA I SITJAR
Podrà ser visitada durant tot el dia següent, diumenge 17.

A les 22,00 h.

Ball de Saló.
Al local de l'Associació de la 3ª Edat.

Romiatge al Santuari de Ntra. Sra. de Consolació

Sant Joan

Diumenge, 17 de març

A les 10,00 h.

Ofrena de flors a la Mare de Déu.
Al Santuari de Consolació amb el lema:
"Cada família una flor".

A les 10,30 h.

Missa Concelebrada.
Amb sermó a càrrec de Mn. Antoni Riutort Fullana,
rector solidari de Sant Joan, Algaida, Porreres i
Montuïri i amb participació del Cor Parroquial.
A la sortida: Ball de bot a l'esplanada.
Amollada de coloms per l'Associació Columbòfila de
Sant Joan.

A les 12,00 h.

Inauguració per les autoritats, de la
**V FIRA ARTESANAL, INDUSTRIAL, AGRÍCOLA I
RAMADERA DEL QUART DIUMENGE**
La fira estarà oberta al públic tot el dia.

A les 15,30 h.

Cercavila, per la Banda de Música d'Algaida, dirigida
per Emilio Robles, i tot seguit concert a l'esplanada
del Santuari.
A l'entremig, proclamació dels veredictes del Certa-
men escolar i del XXIV Certamen Poètic Verge de
Consolació. Lectura de Poemes i entrega de premis.

A les 19,30 h.

A la Casa de Cultura, el grup "PICADÍS", posarà en
escena "UN XALET A S'ESTACA" de Juan José Alonso
Millán. Adaptació, versió i direcció: Miquel Ambrós.
Patrocinen SA NOSTRA i AJUNTAMENT SANT JOAN

***Servei de panades per commemorar la diada en el
Recinte de la Fira i en el Santuari.***

29.- El Metge Garau

El metge Garau vivia a Palma, però tenia uns oncles a Sant Joan i venia a passar temporades aquí amb els seus oncles, que eren dos germans fadrins. A ella li deien Aina, els lligats eren família seva.

A n'Aina la trobaren morta i es va suposar que l'havien morta. Ca seva és aquí on ara és can Tomeu Sèbio, en el carrer Princesa.

Aquesta dona era molt vella quan va morir.

Existeix una escultura del metge Garau que la va fer ell mateix, o sigui, és un autoretrat de ceràmica.

El metge Garau no va tenir infants i van adoptar una filla que varen treure de l'Hospital.

Aquesta nina, filla del metge Garau era la senyora de Son Gurgut.

Les cases de Son Gurgut eren unes cases molt grans, casa senyorial i casa de pagès. També hi havia un cup i un celler molt gran. De tot això es pot deduir que la possessió de Son Gurgut devia ser molt gran.

A la filla adoptada pel metge Garau li deien Benvinguda Oliver.

Aquesta dona tenia una fàbrica de sabó a Palma. Era molt rica, encara que no ho fos tant com la senyora d'Els Calderers.

Donya Benvinguda era fadrina i molt beata i els capellans la varen fer neta de doblers, tant que va haver d'arribar a empenyorar la possessió de Son Gurgut.

Per aquest motiu l'amo Antoni d'Els Calderers va comprar Son Gurgut per molts poc doblers.

Donya Benvinguda era tan beata que, quan venia a Son Gurgut, duia un capellà que li deia missa cada dia a Bonany. A més del capellà també duia un escolà i dues criades.

Aquesta senyora com tantes senyores riques, fadrines i beates, que compraren "una cadira en el cel" guiades pel ser director espiritual feren flamada de tots els seus béns.

Es deia que les guinavetes amb que assassinaren a n'Aina les havien tirades a dins la cisterna de la casa d'Es Barracar, a on hi va haver l'escola, al carrer Lluna número 3; casa que havia estat feta pel metge Garau i que tenia un portal que es travessava amb Can Lligat.

Cas metge Garau va ser encantat per tres-centes lliures i la va comprar en Miquel, el fill de don Amador el barber.

Nota: Informació facilitada per Antònia Barceló Matas (Caminera).

30.- En Toni de Sa Pleta

Antoni Bonet Gayà, fill de Mateu Foc i de Margalida Cambuixa, va néixer a Sant Joan.

De jove era un home que estava magre però era molt fort, com el seu pare.

Va fer de corredor de bicicleta i va guanyar alguna carrera, però no ha passat a la història pels seus èxits com a esportista.

N'Antoni es va fer famós per les proves de força que feia i les apostes en què va participar.

Un dia li varen posar tres saques "d'abono" damunt l'esquena, (feien aproximadament cent quilograms cada una) i les va pujar a damunt el pis del magatzem de Can Putxo.

Les volia tornar a devallar, però els que el miraven no ho varen voler perquè varen tenir por de que devallant no es travàs i el pes de les saques no el matàs.

Un vespre va dur damunt l'esquena, (fermat en cordes, degut a que embalumava molt) cent dotze Kgrs de garroves des de Sa Pleta fins a n'el magatzem de l'amo en Llorenç d'Es Pujol, davant Can Putxo.

Un altre dia, també a dins Can Putxo, va fer una aposta contra l'amo en Francesc Mandai, que en aquells dies era ben verd i un dels homes més forts del poble.

L'aposta consistia en que en Francesc aixecaria en Toni dret estirant-li les orelles.

En Toni de Sa Pleta estava agegut al terra i en Mandai provava un pic i un altre d'aixecar-lo sense aconseguir-ho.

Al cap d'una estona, en Mandai cansat de provar-ho i en Toni amb les orelles plenes de sang, ho varen deixar anar, sense que en Francesc aconseguís que en Toni aixecàs l'esquena del terra.

31.- L'Eixample

"L'Eixample" es va establir dins el primer quart del present segle.

Aquí a on avui és Can Paris (cases números 42, 44 i 46 del carrer Major) hi havia una barrera d'on partia un caminet i devers Ca

Na Betlem (casa número 36) hi havia una caseta que era de mestre Esteva, un home que habitava devora la casa de mestre Antoni Escolà (en el número 1 del carrer de Petra) casa que actualment es de Don Xim o del metge Ripoll.

L'amo en Joan Ramon hi tenia devers una quarterada i li interessava que s'hi obrís el carrer Major.

També la família Oliver d'Els Calderers, eren propietaris d'unes terres d'aproximadament una quarterada, motiu pel qual també els interessava que s'obris el carrer Major i que s'establís tota aquella zona.

L'amo dels terrenys les va vendre per fer un camí i a canvi els interessats li varen fer una caseta nova i una cisterna.

D'aquesta manera els venedors es varen poder establir.

Els terrenys a on actualment hi trobam els números 42, 44 i 46 del carrer Major (Ca l'amo en Mateu París) en aquells temps era propietat de Can Xondo.

La família Fernández, també tenia unes quantes quarterades més avall.

Una vegada obert el carrer, l'amo en Mateu París va comprar el corral de Can Xondo i es va posar a fer-hi cases.

Aquí on actualment hi ha les cases números 39 i 41 del carrer Major, propietat dels hereus de mestre Antoni Sastre Barceló (d'Es Granito), eren propietat de la família del Senyor Llorenç. Va ser a l'any 1.926 quan l'amo Antoni Curro ho va comprar en el Senyor Llorenç.

La casa número 1 del carrer de Manacor, que fa cantonada amb el carrer de Consolació que és d'en Joan Gayà Gayà (Cambuix), era

propietat d'un Garaví, germà del pare de l'amo en Biel Punto.

En aquest home el varen rebaptejar i li posaren Es Roller, perquè es va casa amb una dona que li deien de Can Rollet.

Un fill d'aquest matrimoni es va casar amb una filla de l'amo en Francesc Maiol.

Anys més tard en Cambuix li va comprar aquesta casa.

La casa número 2 del carrer de Consolació, (ca sa modista Turricana), eren d'un Dominer, casat amb una vilafranquera de malnom "Galleta".

Va ser la família de Son Gualet, que ho va vendre a la modista Turricana.

Va ser l'amo en Francesc Bauzà Florit (Rosa) l'establidor de les terres conegudes per l'Eixample que més tard es convertiren en trasts.

Les terres que començaven del carrer de S'Arraval i Consolació eren conegudes per les "Barreres", doncs, a l'indret de la plaça del Rei Jaume I, coneguda popularment per la placeta d'El Pes dels Porcs, hi havia unes barreres que donaven en aquestes finques i parcel·les agrícoles.

La Plaça d'El Pes dels Porcs, abans d'urbanitzar-se era un corral de figueres de moro.

El carrer de S'Arraval, acabava a Cas Pobler.

L'era de Ca Ses Fernández, estava situada aproximadament on ara hi podem trobar les cases números 5 i 7 del carrer del Progrés, justs davant a on durant molts d'anys hi va haver l'oficina de Correus, coneguda popularment per l'Estafeta.

Nota: informació que ha estat facilitada per mestre Antoni Sastre Barceló (d'Es Granito).

32.- Les Obres de l'Església

Moltes són les anècdotes que es podrien contar de quan es construïa l'Església nova.

L'eixam d'abelles, que encara avui està dins una encletxeta del campanari habita allà des de temps immemorial.

Cada any, en arribar el mes de maig amb el permís de Don Francesc Mas, els picapedrers que treballaven a les obres de l'Església, es cuidaven de treure la mel.

Era un dia de festa, el rector Mas que havia comenat dues ensaimades grosses les va dur als picapedrers que varen fer una bulla de menjar ensaimada mullada amb mel.

33.- Llegenda. Fundació de Sant Joan

Una antiga llegenda, diu que el poble de Sant Joan, va ésser fundat per una colla de nuviis.

Un jove de Sineu festejava una al·lota felanixera. Un dia l'home cansat de córrer va proposar a la seva al·lota:

- I si quan ens casem ens establím per aquí? D'aquesta manera no estariem tan enfora de les nostres famílies.

La llegenda diu que així va ser com es va fundar la primera casa del poble, la llar d'aquells nuviis, que amb el temps arribaria a ser Sant Joan.

34.- Els Cocovers

Rebien el nom de cocovers, els comerciants que es dedicaven a comprar galls i gallines, com també ous i conills.

Solien recórrer el poble, carrer per carrer, anant a les cases on sabien que tenien aviram. Solien dur una gran panera, on hi anaven col·locant els ous, i perquè no es rompessin i posaven una petita capa de palla i llavors hi posaven un altre sostre d'ous.

També anaven per les possessions amb un carretó, arplegant tot el que trobaven venals; ous, aviram i conills.

Els cocovers i cocoveres, tenien fama de ser un poc lladres, de robar en el pes. No tots devien ésser així, segurament n'hi havia més d'un que era ben honrat, però ja se sap, el sastre paga per teixidor.

Una manera de robar en el pes, una vegada pesat, feien córrer la romana amb el dit. També n'hi havia algú que, mentre pesava, amb el peu, alçava l'aviram, perquè no pesàs tant.

Les madones de les cases o de les possessions, provaven la polissonada als cocovers, perquè hi havia més d'una madona, que el vespre abans amb un llum, o de bon matí, donava menjar a l'aviram sense cap mania, perquè pretenia vendre els galls i les gallines amb el gavatx ben ple.

35.- Picapedrers

A principis d'aquest segle, eren moltes les cases que tenien un trespol d'argila i havien d'estar molt alerta a tirar aigua al terra perquè llavors relliscaven molt.

També hi havia trespols de mescla. Era una mescla de calç i grava.

Per preparar la mescla, feien una serra de grava i calç mesclada amb aigua i durant una setmana, cada dia, la pastaven amb el càvec, una vegada fet aquest procediment la mescla ja estava punt per fer-se el trespol.

Si la mescla estava ben feta, una vegada posada i seca, quedava forta com una pedra.

A Cas Notari, varen desfer un cup, que estava fet de mescla de calç; i de tant forta que era, en Toni Tonió, n'Andreu Margoi i en Parric, que eren els que hi treballaven; per desfer-la hi varen haver d'amollar barrobins.

La calç s'ha emprat des de molt antigament. Porreres i Sineu eren alguns dels pobles dels voltants on s'emprava més la mescla de calç i grava.

Aquesta mescla emprada a principis de segle es deia apit o apic. Avui s'utilitza formigó.

Era a Porreres, precisament, on hi havia moltes cases d'apit, de calç i greny vermell.

El marès sempre s'ha emprat. A Sant Joan no hi ha hagut mai maresseres. Es duia el marès de les Comunes de Petra i el marès de més qualitat es duia de Porreres.

El marès de l'Església de Sant Joan és

marès de Porreres. Mestre Miquel Sastre (Curro), va fer l'edifici del Centre i la nova Església Parroquial.

Les escoles del carrer Bellavista, actualment Casa de Cultura, foren construïdes per un mestre-picapedrer de Ciutat.

Nota: informació que ha estat facilitada per mestre Antoni Sastre Barceló (d'Es Granito).

36.- Lleters

Miquel Matas Gayà (de Cas Sabater Coix), que arplegava llet per les possessions, va tenir una lleteria o lloc de venda de llet, que havia agafat de la família, durant 8 anys en el carrer Major número 73. Més tard va tenir la lleteria durant set anys més, en el carrer Bellavista número 25. En total en Miquel va fer de lleter durant quinze anys.

37.- Forners

Durant segles, el pa s'ha considerat com a un element bàsic i essencial per a l'alimentació humana.

És en les darreres dècades del present segle, en què les costums alimentàries i la ciència de la dietètica han fet passar el pa a un segon terme i s'ha donat a conèixer el valor real que té des del punt de vista dietètic: és energètic i nutritiu.

Però fins a finals dels anys seixanta el pa era consumit en grans quantitats per totes les famílies i també es feia pa a totes les cases i les

que no tenien forn el duïen a coure a un forn públic.

Cada família menjava pa de la seva propia farina.

Algunes famílies, envers de dur el pa fet al forn perquè el coguessen, hi duïen una senalleta de farina i el forner havia de pastar i enfornar el pa.

Encara que el forner es cobrava el pastar i l'enfornar el pa, aquesta era una feina que li absorbia molt de temps, degut a que havia de pastar cada senalleta de banda, és a dir, havia de fer un pastó per a cada client.

38.- El Forner Rafel

Rafel Ginard Gayà, que es va casar amb la vilafranquera Margalida Barceló, fou conegut per el Forner Rafel. Aquest matrimoni va tenir tres fills: Bartomeu, Margalida i Rafel.

Tenia el forn en el carrer Major número 71 lloc on hi havia l'antic celler de la família Fernández.

39.- El Forner Garreta

Miquel Mayol Matas (es forner Garreta), va exercir aquesta activitat durant 38 anys.

El primer forn el va tenir a casa dels seus pares, en el carrer Bellavista número 29 on hi va fer feina durant 11 anys.

Més tard, va comprar el forn del forner Rafel, que estava situat en el carrer Major

número 71, on va fer de forner durant 27 anys més.

El forner Garreta, va deixar de fer de forner a l'any 1.988 a causa de la seva invalidesa.

40.- La Fornera Grassa

Maria Llull Font, que era coneguda per "Sa Fornera Grassa", va morir a Sant Joan el dia 18 de juny de 1.940. Era natural de Manacor i casada amb el forner també manacorí Llorenç Llull Miquel. Vivien en el carrer Major número 26. Aquest matrimoni va tenir sis fills.

41.- Can Balaguer

Can Balaguer, era una família que tenia una bona hazienda.

La finca del Pou Nou, arribava des de la carretera de Vilafranca, fins en el camí de les Casetes, ocupant tot aquell paratge fins a les Figueres Blanques.

La casa pairal dels Balaguer, era en els números 28 i 30 del carrer de Petra, que en aquells temps tot era una mateixa casa.

Quan es va obrir el carrer de S'Arraval, la branca que ara es diu el carrer de Ramon i Caixal, va xapar la casa en dues.

Aquesta casa tenia un pou amb una capella d'estil gòtic. Aquest pou que ara està situat en el corral de la casa número 28, que és actualment Ca Na Maciana Cocovera, va ser el motiu pel qual la casa número 28 és més gran que la número 30 perquè si les haguessen xapat pel

mitg el pou caia en el carrer i s'hagués convertit en un pou públic.

Que la família Balaguer era una família benestant nés testimoni, el que tenien una altra casa gran en el Barracar, concretament en el carrer Lluna número 19 que actualment és propietat de Gabriel Barceló Antich (París).

A Can Balaguer hi va haver dos capellans, un va ser el rector de Porreres.

Nota: Informació facilitada per Maciana Antich Amengual (Cocovera).

42.- Molins de Fer Farina

En temps de la post-guerra, també conegut popularment per el temps de la fam o també de l'estraperlo, d'una manera clandestina es feia farina a distints punts del nostre terme i com és de suposar també a fora, és a dir, per tota Mallorca.

En el nostre terme, hi havia molins amb moles de motor que servien per fer farina d'estraperlo instal·lats un a la fàbrica del carbó, un altre a una caseta de Can Petrer, a devora Son Garrover i un altre a la caseta de "Sant Cayetano" a ca Don Joan Xondo, a Son Santos.

43.- Fiscalia de Tasses

la Fiscalia Provincial de Tasses, va incautar a Don Pedro Mayol Ginard (Pere Mayol) 700 Kgr. D'adobs, que varen ser entregats a la Germandat de Llauradors pel batle del poble i va

ser liquidat al preu de 0,20 pessetes per kgr. Més cinc pessetes per cada envase; fent un total de 175 pessetes.

El rebut justificant d'aquesta operació està datat el dia 10 d'octubre de 1.947.

44.- La Família d'Horteta

La família d'Horteta es va començar a establir a Horteta l'any 1.934.

El matrimoni compost per Sebastià Andreu i Miquela Oliver, va rodar per diferents possessions de Mallorca abans de comprar la possessió d'Horteta que està situada dins el terme de Sant Joan. Aquest matrimoni va estar d'amic, majorals, amos o arrendadors a Son Roig, Son Suau, S'Hospitalet, Son Castanyer, Son Oms, Son Reixac, Son Ferragut, Sa Rota, Son Trobat i altres abans de venir a Horteta.

Més tard quan es retiraren van anar a viure a Montuiri a on moriren.

Vet aquí algunes dades d'aquesta família tan nombrosa:

- Antònia Andreu Oliver, la filla major va néixer a Son Roig, possessió del terme de Porreres.

Es va casar amb Siveltre Julià, un pagès de Campos. Va tenir una única filla i va morir a Campos.

- Antoni, el segon fill es va casar amb Antònia Mas i va morir als 49 anys. També havia nat a Son Roig.

- Sebastià, el tercer fill va néixer a la possessió de Son Suau, en el terme de Felanitx. Es va casar amb Antònia Riera de Petra. Va tenir dos fills i quatre filles. Va quedar durant uns anys a la possessió d'Horteta. Va ser el més "santjoaner" de tots els fills de l'amo d'Horteta. Quan es varen vendre les cases d'Horteta se'n va anar a viure a Manacor.

- Catalina, va néixer a S'Hospitalet, possessió del terme de Manacor. Es va casar amb el santjoaner Joan Bauzá (Esnave), que feia de xófer. Varen tenir dues filles. Visqueren a Sant Joan, concretament, en el carrer Nou i més tard passaren a viure a Ciutat.

- Jaume, el cinquè fill, va néixer també a S'Hospitalet. Es va casar amb una al·lota de Petra de nom Maria. Va tenir un fill. Visqueren a Petra.

- Miquela, la sizena filla, també va néixer a S'Hospitalet. Es va casar amb Josep Riutort, un pagès de Sineu. Va tenir una filla, Son els propietaris d'Es Punxant. Ja vidua va anar a viure a Son Ferriol.

- Magdalena, bessona amb Maria, varen néixer a S'Hospitalet. Magdalena es va casar amb Baltasar Martorell, un pagès natural de Lloret de Vista Alegre. Varen tenir tres fills. El seu marit, en Baltasar, va morir als 59 anys a Lluçmajor. De vidua va anar a viure a Ciutat.

- Maria, la germana bessona de Magdalena va fer de perruquera i va viure a Montuiri. Va quedar fadrina.

- Josep, el novè dels fills va néixer a Son Castanyer, en el terme de Montuiri. Es va casar amb Joana Garcia, natural de Montuiri. Va tenir un fill i dues filles. Va viure a Montuiri.

- Antonia, la filla que feia deu, va néixer a

Son Oms, possessió del terme de Porreres. Es va casar amb el guàrdia civil Francisco Castaño, que va morir a Ciutat. Antònia vidua va seguir vivint a Ciutat.

- Andreu, fill bessó amb un altre nin, que fa morir al néixer, va néixer a Son Oms, possessió del terme de Porreres. Es va casar amb Tomassa Arbona de Montuïri. Va tenir una filla Miquela Antònia. Andreu va ser caporal de la Policia Municipal de Ciutat.

- Miquel, el darrer dels nins, va néixer a la possessió de Son Reixac, que està situada a dins el terme de Petra. Es va casar amb una manacorina de nom Antònia. Va tenir dues filles Miquela i Magdalena. Va ser policia municipal de Manacor, poble a on va residir.

- Estant a Son Reixac, en el terme de Petra, va néixer una nina que va morir quan tenia només 15 dies.

- Margalida, la més petita de la família va néixer a Son Ferragut, dins el terme de Sineu. Es va casar amb Baltasar Fiol de Montuïri que era picapedrer. Varen tenir una filla de nom Maria. Visqueren a Montuïri.

Així doncs, aquest matrimoni format per Sebastià i per Miquela, va tenir un total de quinze fills, dels quals en visqueren 13.

Nota: Informació facilitada per Lita Andreu Arbona, néta de la família.

45.- L'amo Antoni Mal

Antoni Ferragut Gelabert es va casar a Catalina Bauzà Sastre el dia 23 de març de 1.959.

L'amo en Antoni va néixer el dia 28 d'agost de 1.893 i era fill de Francesc Ferragut Antich i Catalina Gelabert Font.

Na Catalina Bauzà Sastre va néixer el dia 14 de gener de 1.905 i era filla d'Antoni Bauzà Ferriol "Maulí" i d'Antònia Sastre Payeras (Sastre).

L'amo Antoni Mal, quan es va casar amb Na Catalina, era viduo de la seva primera dona que li deien Francesca Bergas Fuster (Puça).

L'amo Antoni Mal, era tota una institució, va dur un parell de dotzenes de porquerets que treballaven a ca seva o foren col·locats a altres famílies santjoaneres.

Era una mena d'oficina de col·locació.

Un porquerets dels seus, va morir anegat a dins les basses d'Es Revellar.

46.- Mateu Font Gayà (Tronca)

Mateu Font Gayà (Tronca) en la seva joventut va ser jugador de futbol, va jugar sempre de porter. La seva etapa de jugador va durar vuit anys, des dels 16 fins als 24 anys.

Va ser el porter del Baleares, del Sineu, del Sant Joan i de l'equip de Son Ferriol.

Popularment va ser conegut per en "Ramallets", llinatge del porter del Mallorca Antoni Ramallets Simón, que entre l'afició era un jugador molt conegut que va ser internacional en diverses ocasions.

EL FERRERET

Tresor de la Serra de Tramuntana

EL FERRERET, UN DESCOBRIMENT RECENT

El ferreret no fou descrit fins al 1981, encara que es coneixia com a fòssil des del 1978, quan es trobà a la cova de Muleta, d'on se'n deriva el nom científic, *Alytes muletensis*.

EL FERRERET, UN AMFIBI ENDÈMIC DE MALLORCA

La nostra illa és l'únic lloc del món on viu el ferreret, que constitueix un endemisme de la mateixa manera que els cangurs són endèmics d'Àustràlia. Evolucionà durant mil·lennis en condicions d'insularitat, sense depredadors. L'arribada de l'home a les Balears i la fauna que hi ha introduït han alterat profundament les condicions de vida d'aquest fòssil vivent.

UNA ILLA DINS DE L'ILLA

El ferreret només es troba en unes poques localitats de la serra de Tramuntana, que representen ecosistemes peculiars. Altres animals endèmics, que conviuen amb el ferreret durant milions d'anys, s'extingiren a l'arribada de l'home. El ferreret desaparegué de quasi tota Mallorca, però alguns han aconseguit sobreviure a la serra.

Els pagesos coneixien el ferreret segles abans que els científics.

EL NOM DEL FERRERET

La denominació de ferreret forma part del ric patrimoni cultural de la serra de Tramuntana i el seu origen es troba en la similitud entre el cant, monòton i repetitiu, d'aquest amfibi i els cops del martell sobre l'enclusa dels ferrers.

ON VIU EL FERRERET

El ferreret habita els congosts dels torrents de la serra, un hàbitat inaccessible per als seus nombrosos enemics. Els ferrerets estan adaptats, ja que poden escalar les parets verticals i es refugien a les esquerdes i forats de les roques.

Aquestes adaptacions li han permès colonitzar també alguns dipòsits d'aigua que l'home ha construït a la serra (abeuradors de bestiar, cisternes, etc.)

UN ANY EN LA VIDA DEL FERRERET

Com tots els amfibis, el ferreret necessita viure prop de l'aigua per completar el seu cicle. Inicia la seva activitat després d'una curta letargia hivernal. A la primavera i l'estiu s'aparella i el mascle s'encarrega dels ous, que porta entre les potes, enrotllats amb un cordó, de 15 a 20 dies. Després, les larves (de 5 mm) comencen a moure's fortament dins l'ou; és quan el mascle s'afica en l'aigua, on els ous es desclouen i les larves comencen a nedar. El creixement de les larves requereix alguns mesos, o fins i tot més d'un any, segons les condicions. Després sofreixen la metamorfosi i es converteixen en còpies en miniatura dels seus pares.

QUÈ MENJA EL FERRERET?

Els adults s'alimenten de petits insectes, cucs i altres animallets que viuen davall les pedres o a les esquerdes. Les larves tenen diverses files de dents com a serres, amb les quals raspen les algues sobre pedres. També aprofiten totes les restes animals i vegetals que cauen als gorgs.

EL FERRERET, UNA ESPÈCIE AMENÇADA

Els enemics naturals del ferreret són alguns depredadors introduïts per l'home. A més, la serp d'aigua és una gran depredadora d'amfibis, i les granotes, si assoleixen grans dimensions, també poden menjar petits ferrerets. És probable que el mostel, la dieta del qual és molt complexa, en mengi ocasionalment.

La manca d'aigua, sia per causes naturals o alteracions dels torrents (construcció de preses o canalitzacions), afecta directament les poblacions de ferrerets i en disminueix els efectius.

El ferreret no pot viure als torrents bruts o contaminats. L'ambient ha de ser tranquil. Si l'aigua es remou contínuament, s'arrenquen plantes o es deixa brutícia, el ferreret n'és la víctima directa.

Tots aquests factors han portat el ferreret a ser l'amfibi més escàs d'Europa, i a estar considerat en perill d'extinció.

UNA VILA QUE RECERCA LA SEVA HISTÒRIA

Sant Joan és un poble amb una llarga història. El pròxim 1998 veurà complit el setè centenari de l'erecció de la seva parròquia, i dos anys més tard, entorn de l'any 2000, atenyerà els 700 anys de la seva existència com a vila amb vida autònoma.

Però les peripècies humanes d'aquelles persones que, anteriors a la conquesta catalana, vagaren pel territori avui santjoaner, caçaren pels seus turons o conraren les seves amples planures, i deixaren uns jaciments arqueològics ara gairebé ignorats, ens és lamentablement desconeguda. I de la trajectòria històrica d'aquesta vila que va néixer a cavall dels segles XIII/XIV, gairebé només en coneixem notícies inconnexes, noms boirosos de personatges que deixaren algun rēcord, esdeveniments venturosos o dissortats que quedaren marcats en la memòria col·lectiva o en qualche topònim. avui en perill d'extinció.

Ningú, fins ara, s'ha donat en cor d'arreplegar els materials dispersos i d'escorcollar els racons dels arxius, per fondre-ho tot en un bloc sistemàtic que pugui denominar-se la *Història de Sant Joan*. Potser no sigui el nostre, l'únic poble de Mallorca que pateixi aquesta mancança. Però, *mal de molts, conhort...* I vet aquí per què, un estolet de santjoaners, ens hem reunit en un col·lectiu, per veure si entre tots assolim aquest projecte, que ens sembla massa tasca per a un home tot sol, per molt dotat que sigui.

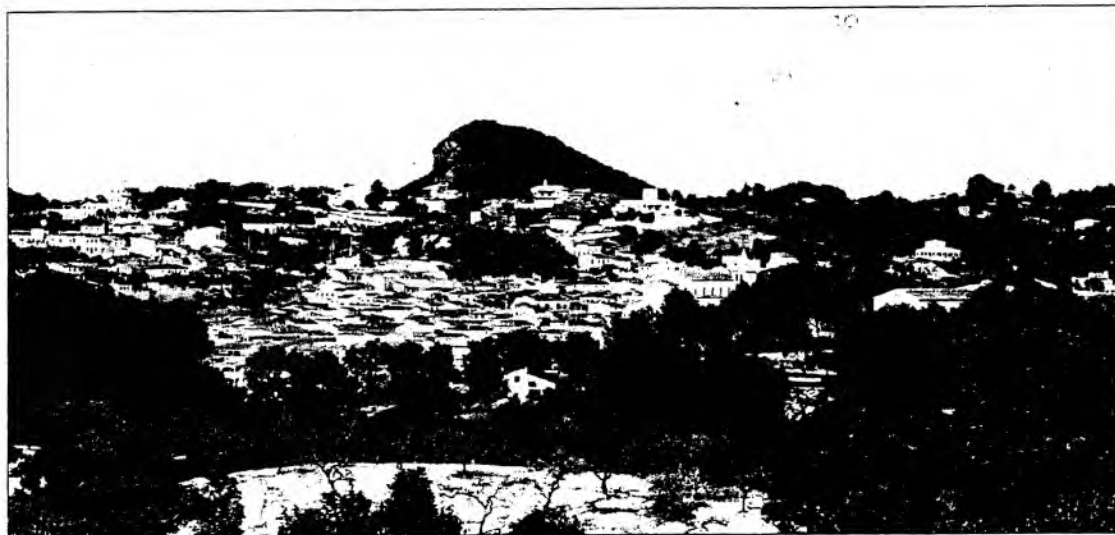
UN AJUNTAMENT PROMOTOR DE LA HISTÒRIA LOCAL

La nostra vila compta amb un precedent notable que va començar a eixerir el camí. Corria l'any 1941, els temps grisos i eixorcs de la postguerra espanyola i de l'abrandament de conflagració mundial. Un il·lustre historiador de Sineu, Mn. Joan Rotger, degà de la Seu i Vicari general de Mallorca, vivia obsessionat per la dèria de recompondre la que ell anomenava, amb accent sineuer, *comarque de Sineu*, és a dir, l'associació cultural i sentimental dels tres municipis que a l'època del Repartiment

Vista aèria de Consolació (Arxiu Mel i Sucre)

formaven una unitat territorial: Sineu, *vila la primera*, Sant Joan de Sineu i Manresa, avui Llorito. Mn. Rotger va descobrir un santjoaner, ben predisposat i vulnerable, a qui encomanar la seva fal·lera: Francesc Oliver i Oliver, dels Calderers. El folklorista santjoaner fra Rafel Ginard i Bauçà comenta aquesta venturosa trobada i els seus positius resultats: *Nosaltres (els santjoaners) teniem enterrada la nostra història i si ens giràvem de cara al passat no hi veïem més que fosca; era el nostre passat com una mar tenebrosa per on ningú mai hi havia navegat. Desconeixent la nostra història, no ens coneixiem ni a nosaltres mateixos. Vengué un dia, que hauriem d'assenyalar amb pedra blanca en què el molt Il·ltre. Vicari General de Mallorca, es posà en contacte amb En Francesc Oliver, i foren com la pedra fo-*

Sant Joan amb el puig de Sant Onofre al fons (Arxiu Mel i Sucre)

guera i el foguer quan es topen. Saltaren espires d'amor al nostre passat i vengué el foc, aqueixa febre actual d'interrogar i furgar dins els arxius, i recollir totes les vibracions de la vida santjoanera, caçant notícies històriques, cançons populars i agendes, costums nostres, maneres de conrrar, estudis del llenguatge i estudis de prehistòria en coves i talaiots.¹

En Francesc Oliver des Calderers havia instal·lat a Sant Joan un taller de recautxutatge amb tècnica portada de França, com un simple *modus vivendi*, i dedicava les seves energies a diverses activitats culturals. Fou promotor d'esports, animador de tertúlies literàries, viatger per tota Europa, i un gran aficionat al teatre, fundant i dirigint un grup escènic amb actors santjoaners, i reunint una extensa biblioteca teatral que llegà a la Societat Arqueològica Lul·liana, de la qual era soci. Acabada la Guerra civil, fou nomenat batle de Sant Joan i gaudia de la confiança de les autoritats militars de l'Illa. Així va ser com, en una època en què la cultura autòctona portava una vida gairebé de catacumbes, i les publicacions en català s'havien d'editar i distribuir clandestinament i esquivant els escorcolls de la policia, pogué posar en marxa i sostenir durant set anys (1941-1947) un moviment cultural d'investigació i difusió de la història de la vila, ben secundat per un petit grup de santjoaners i acompanyat per la simpatia i l'interès del poble.

En la sessió de l'ajuntament, aleshores Comissió Gestora, del dia 22 de maig de 1941, el batle Francesc Oliver, manifesta que, existiendo varios vecinos de esta villa que tienen el propósito de recopilar i ordenar los datos históricos de San Juan para, en su día, publicar una Historia de esta Villa, cuya iniciativa particular, a más de ser acreedora de toda clase de encomios, necesita el apoyo entusiaste y sincero por parte de todo el vecindario... proposa:

1.º Nombrar al Rdo. Don Ramón Gayà Galmés, Pbro., Archivero-Bibliotecario de este Ayuntamiento, con la misión especial de sacar e imprimir cuantos datos sean de interés para la Hl storia local de esta villa y repartirlos entre aquellos que se interesan por estas cuestiones históricas.

2.º Organizar un certamen histórico-literario el día 20 de Enero de todos los años con motivo de conmemorar la Festividad del invicto mártir San Sebastián...²

Mn. Ramon Gayà i Galmés (1873-1966), ordenat prevere l'any 1898, va embarcar cap a l'Argentina, i allà va ser rector de diverses parròquies a la diòcesi de Santa Fe. L'any 1913 tornà a Sant Joan on va viure la resta de la seva vida. Home culte i d'idees avançades, dedicà moltes hores a l'estudi i a la lectura, participà en la fundació i govern del Sindicat Agrícola Catòlic, regentà una escola d'ensenyança primària, donà classes particulars a un grup notable de batxillers i universitaris... però, sobretot, des del seu nomenament d'arxiver municipal, es dedicà en cos i ànima a la tasca de la investigació de la història santjoanera. S'afegiren a la colla, el P. Rafel Ginard Bauçà, el poeta santjoaner Miquel Gayà i Sitjar, el secretari de l'ajuntament Jordi Ernest Miró Algueró, el mestre nacional Miquel Fuster...

DOCUMENTA, UNA PUBLICACIÓ DELS ANYS QUARANTA, EN CATALÀ

Deu dies després d'aquella sessió consistorial, el dia 1er de juny, va sortir el primer número d'una publicació periòdica que l'ajuntament posava en marxa amb el títol de *DOCUMENTA*, un doble foli, estampat en els tallers de la *Impremta Mn. Alcover*. Començà a sortir amb periodicitat quinzenal, passant, al cap d'un any, a publicar-se cada deu dies, i es mantingué fins al desembre de 1947, els darrers anys amb freqüència mensual. La col·lecció de *DOCUMENTA* forma un volum de 522 pàgines en foli, amb 332 articles, que contenen documentació i treballs sobre la història de Sant Joan i, en una petita part, també de Sineu i de Mallorca en general.

L'aportació més crescuda fou la de Mn. Ramon Gayà, amb 206 col·laboracions, fruit de les seves investigacions en els arxius municipal i parroquial. Francesc Oliver, que hi publicà 14 aportacions documentals, s'ocupà —ajudat per

Jordi E. Miró, secretari de la publicació— d'editar, distribuir i administrar *DOCUMENTA*. Però el seu treball més estimable va ser la promoció de col·laboradors. Valent-se de les seves amistats i relacions dins el món de la cultura illenca, va aconseguir la cooperació d'una llarga nòmina d'homes de lletres i d'investigadors de solvència, que trobaren en *DOCUMENTA* —publicació que enmig del desert editorial d'aquells anys semblava tenir cera del Corpus— un oasi de relativa llibertat on podien esplaïar quelcom la seva vocació d'historiadors, reprimida per les circumstàncies.

A més dels esmentats santjoaners, es troben a les pàgines de *DOCUMENTA* les firmes de Miquel Alcover Sureda, fra Andreu de Palma, Miquel Bordoy Oliver, Guillem Colom Ferrà, Miquel Colom Mateu, Bartomeu Guasp Gelabert, Rafel Isasi Ransome, Antoni Jiménez Vidal, Joan Llabrés Bernal, Jaume Lladó Ferragut, Gabriel Llompart Moragues, Josep Lull Serra, Miquel Massutí Alzamora, Francesc de B. Moll Casanovas, Antoni Mulet Gomila, Bartomeu Mulet Ramis, Joan Muntaner Bujosa, Joan Pons Marquès, Antoni Pons Pastor, Josep Ramis d'Ayreflor, Miquel Ramis Moragues, Josep Rosselló Ordines, Joan Rotger Niell, Pere Sampol Ripoll, Joan Vich Salom i Diego Zaforteza Musoles.

La col·lecció de *DOCUMENTA* és un copiós arsenal de documentació, i un monument a la memòria de la constel·lació d'erudits i literats de la primera meitat del present segle.

FESTA ANUAL D'EXALTACIÓ DE LA HISTÒRIA LOCAL

Des de l'any 1942 convocaren cada any un Certamen històrico-literari, i celebraren el dia de Sant Sebastià, la *Festa d'Exaltació de la nostra història*, amb un ofici amb sermó històric que predicava tots els anys l'arxiver diocesà Mn. Joan Vich i Salom, i un acte cultural en el teatre del Centre Catòlic, amb la tramesa dels premis del Certamen i una conferència que s'encomanava a algun dels més destacats historiadors mallorquins. En aquest acte dissertaren, el P. Miquel Alcover Sureda sobre *La prehistòria del terme municipal de Sant Joan* (1942), Antoni Jiménez Vidal amb el tema *L'Oratori de Consolació* (1943), Joan Muntaner i Bujosa que presentà un *Tríptic per la història de la vila de Sant Joan* (1944), Diego Zaforteza i Musoles sobre *La Cavalleria de Sant Joan* (1945), Miquel Massutí Alzamora que parlà de *Jaume II de Mallorca* (1946), i Jaume Lladó i Ferragut dissertant sobre *La rebel·lió dels forans contra els ciutadans a la vila de Sant Joan* (1947).⁵ Acudien cada any a la festa un bon nombre dels col·laboradors de *DOCUMENTA* i altres erudits, com és ara el P. Miquel Batllori, Mn. Miquel Ramis Alonso, D. Josep Sureda i Blanes, D. Miquel Arbona Oliver...

A la primera convocatòria, el 20 de gener de 1942, el poeta D. Guillem Colom, a la claustra de l'antiga alqueria de Solanda, va fer la primera lectura pública del seu drama històric, avui encara inèdit, *Cecília de Solanda*,

El Col·lectiu Teranyines treu les seves publicacions al carrer (Arxiu Mel i Sucre)

sobre uns fets esdevinguts en aquesta alqueria durant les lluites entre Forans i Ciutadans. El grup escènic santjoaner, dirigit per Francesc Oliver, va fer l'estrena d'aquesta obra el 22 d'abril de 1945, amb decorats i vestuari del Gran Teatre del Liceu de Barcelona, en el teatre del Centre Catòlic de Sant Joan, i els dies 25 i 27 del mateix mes va representar-la a Sineu i a Sòller.⁶

Els santjoaners seguien amb curiositat i amb interès aquest moviment cultural, participaven massivament en la festa de Sant Sebastià i moltes famílies se subscriuïren a *DOCUMENTA*. Aquesta resposta col·lectiva del poble sorprenia als visitants externs, que en feien elogis ben expressius:

• *El lleno que se registró (a l'acte cultural del vespre) fué una respuesta elocuente de cómo los sanjuanenses supieron corresponder a la invitación de los organizadores, demostrando con ello simpatizar con todo lo que atañe a su historia local. Fiestas como éstas no estamos acostumbrados a tenerlas en Mallorca...* (Joan Muntaner i Bujosa).

• *Resultan pàlidas las palabras al querer expresar la emoción experimentada en lo: diversos actos de ese día, en que tan intensamente vibró el entusiasmo de ese pueblo, poseidos todos y cada uno de sus habitantes de un mismo sentimiento i en íntima comunión de Ideal* (Josep Rosselló Ordines).

• *Si se me perdonase el viejo y manoseado tópic, diría, con mucha verdad, que un pueblo que sabe organizar actos de la índole del que venimos reseñando hace algo más que desempolvar su vieja historia; la crea nueva, y muy brillante, con hechos dignos de recordación imperecedera* (P. Miquel Colom T.O.R.).

• *El cas de Sant Joan és notabilíssim, és un cas únic i digne de verdadera admiración... Em costa molt de creure que hi hagi en el món cap vila purament agrícola i de població inferior a 3.000 ànimes, que es preocupi d'una manera entusiasta i col·lectiva d'investigar el seu passat i donar-ne*

DOCUMENTA

Traducción del Documento precedente

A sea de los días de inicio del año del Señor 1327 fué presentada y registrada una carta extendida en pergamino y con el sello mayor en cera amarilla del Ilustrísimo Señor Nuestro, por la gracia de Dios, Rey de Mallorca, como claramente aparece en la cista real pendiente, carta del tenor siguiente.

«Sepan todos que Nos Jaime, por la gracia de Dios, Rey de Mallorca, Conde del Rosellón y Cerdeña y Señor de Montpelier, juramos ser pronto de la real benevolencia premiar de una manera condigna a aquellos que nos han servido y sirven fielmente, para que este ejemplo estimale a todos nuestros súbditos a servicios mas útil y fielmente; por tanto Nos, en atención a sus méritos y servicios, del consejero nuestro, Ferrán Rosselló, Ciudadano de Mallorca, que te reconocemos por fiel servidor no solo de nuestros intereses y honores, mas tambien de toda la Republica Ciudad y Reino de Mallorca, deseado honrarle a ti y a los tuyos, de ciencia cierta, aenta deliberacion y brevia diligente autorizacion y asenso del Inculto Señor Felipe de Mallorca, Nuestro Tio y Tutor, si names y concedemos a ti y a los tuyos Privilegio Militar perpetuo para que disfrutes de todos los privilegios (franquicias libertades y demas inmunidades tanto en los convenios y causas civiles y criminales como en otras cualesquiera, y tu y tus sucesores en linea masculina y tus descendientes y nos de nuestros varones podais imponer y disfrutar de todas vuestras bienes patrimoniales y cualesquiera otros y derechos como todo caballero de nuestro Reino y de nuestras tierras; por tanto en toda y por todo como si de hecho sirvieras a nuestra milicia te concedemos a ti y a tus sucesores y descendientes varones, pieno derecho y piena inmunidad sobre vuestros bienes o patrimoniales de toda carga y coiceta de cualquier genero condiccion o calidad exata, de tal manera que ninguna persona o universidad u oficio de cual-

quier condiccion o en cualquier oficio o Dignidad este constituida pueda llamar devinar u elegir contra vuestra voluntad ni a ti ni a tus sucesores y descendientes para crear cargas, nuncios o deberes cualesquiera ni ejercer jurisdiccion ni oposicion alguna por cualquier motivo ni aun por lo que toca a Nos pueda ser creada impuesta y señalada ni a ti ni a los tuyos ni a vuestras cosas y bienes, otorgandote a ti y a los tuyos inmunidad sobre estas y semejantes cosas como si ya hubierais obtenido la caballeria; para cuya recepcion, tanta de Nos como de aquellos que por derecho o costumbre pueden armar caballeros, te autorizamos, y esto cuando bien te pareciere. Mas te otorgamos esta concesion y gracia no obstante qualquiera ley, consuetudon o costumbre contraria a esta nuestra concesion y gracia, pues anulamos con plena ciencia todo lo que a esto se oponga y queremos que haya lugar para ello en esta parte, haciendo saber a nuestros sucesores que es nuestra voluntad que esta nuestra concesion y gracia seba y tenga que ser observada perpetua e invariablemente y en nada contravenida, mandando a todos nuestros Oficiales presentes y futuros que esta nuestra gracia y concesion te la observen firmemente a ti Ferrán Rosselló ya nombrado y a tus sucesores y descendientes todos «vivos y en favor de vuestro patrimonio y bienes y cauden de que los demas lo observen de modo invariable. Y Nos Felipe de Mallorca tutor ya mencionado autorizamos y damos nuestro asenso a todas y cada una de las cosas dichas, a Nuestro Señor Rey de Mallorca y lo acabamos y firmamos Dado y pasado en la Cámara del Consejo del Castillo Real de Perpignan, dia viernes trece de las Kalendas de julio año del Señor 1327. Sig-uio de Nos Jaime por la gracia de Dios Rey de Mallorca Conde del Rosellón y Cerdeña y Señor de Montpelier, quien lo alaba concede y firma. Sig-uio de Nos Felipe de Mallorca, tutor antedicho, quien como tal lo alaba y autoriza y da su asenso para lo mencionado a Nuestro Señor Rey, Tougo: Pedro de Bellacastell, Berenguer de Rocatalada, Guillermo de Funt, Militares, Pedro de Matas, Arnaldo de Paig, Jaime Escuder, Consejeros todos de dicho Señor Rey, Juan Castell, Matornado y Rogerio de Romanach escudero de

- 9 -

Reproducció d'una de les pàgines de *Documenta*

referència pública, amb constància, amb regularitat i amb col·laboració de totes les classes socials (Francesc de B. Moll).⁷

«SES TERANYINES»

Amb la gràcia i la intuïció que té el poble per posar malnoms, els santjoaners batiaren aquest moviment cultural amb el nom de «*Ses Teranyines*». Que ningú ho entengui en sentit despectiu o burleta. Anys més tard ho comentava fra Rafel Ginard, amb la seva aguda perspicàcia: ...«*Ses Teranyines*», mal nom amb què, tan gràficament, se qualificava la benemèrita activitat d'alguns santjoaners dins el camp de la història nostra. Un enyora aquell bon temps. Cap dels conyafes, ni jo mateix, que era del gremi, se senti mai ofès per aquesta jocosa i encertada denominació que qualcú ens penjà en moment d'estat de gràcia lexical. Així els pagesos i els mariners, en hores de plenitud, han posat noms pintorescs i dignes d'epopeia a puntes i cales, turons i comellars.⁸

Pel gener de 1947 celebraren per darrera vegada la Festa de Sant Sebastià, i pel desembre d'aquell mateix any cessà la publicació de *DOCUMENTA*. D'aquella tasca en va quedar molta feina feta, i l'interès sembrat dins l'ànima del poble.

EL COL·LECTIU TERANYINES

Els qui, des de fa un any, treballam col·lectivament en l'exploració del passat de la nostra vila, per anar replegant els materials amb els quals es pugui bastir un dia l'edifici de la història de Sant Joan, hem volgut reprendre aquella feina dels anys quaranta i, en senyal de continuïtat i expressió d'homenatge a aquells pioners, hem volgut identificar-nos amb el mateix nom que aleshores sorgí de la saviesa popular.

Som un grup obert i heterogeni des de molts d'aspectes, però hem fet l'opció de treballar en forma coordinada i comunitària, compartint personals de dades. El fruit de les nostres investigacions, de mica en mica a les revistes locals *Mel i Sucre* i *Damunt Damunt*. Per la publicació global de temes monogràfics, hem iniciat la col·lecció *Monografies santjoaneres*, de la qual n'han sortit ja tres volums. Hem renunciat a tota compensació econòmica en concepte de drets d'autor; els beneficis de venda de les publicacions van a un fons comú, destinat a l'edició de noves monografies. Aspiram a l'autofinançament del projecte.

El Col·lectiu Teranyines s'ha proposat la investigació, sistemàtica i arreu, dels arxius municipal i parroquial de la nostra vila. Però el camp de la investigació història és tan extens... Ens manca un Francesc Oliver des Caldersers que ens procuri la col·laboració dels investigadors d'avui, com aquell va aconseguir la dels investigadors dels anys quaranta. Furgant pels documents d'un arxiu per aplegar dades sobre un tema determinat, un es topa amb notícies que per al camp de la seva investigació no li serveixen. Seria demanar molt als investigadors d'avui que, com ho feren els dels anys quaranta, posin al nostre abast les dades més significades sobre Sant Joan, amb què puguin topar en les seves recerques? o posar-nos sobre la pista de documentació santjoanera notable o qualificada? Ben segur que no els mancaria el nostre reconeixement.⁹

NOTES

- (1) R. GINARD BAUÇA. Parlament en la festa de Sant Sebastià, 20 de gener 1944, a Sant Joan. Manuscrit inèdit. APSJ (*Arxiu parroquial de Sant Joan*), 29.3, 4, f. 62.
- (2) *DOCUMENTA. Noticias históricas y documentales referentes a la Villa de San Juan*. Ayuntamiento de San Juan, 1941-1947. pàg. 1.
- (3) Miquel GAYA. *Histories i memòries*. Ciutat de Mallorca, 1986. pàg. 242.
- (4) La col·lecció completa de *DOCUMENTA* és totalment exhaurida. De la segona meitat de la publicació, en resten uns 50 exemplars originals. El col·lectiu Teranyines pot oferir als interessats la col·lecció d'aquests originals, completada amb fotocòpies de la primera meitat.
- (5) Els textos d'aquestes conferències es troben reproduïts a *DOCUMENTA*, pàgs. 77-78, 179-186, 309-319, 413-415, 487-490, 500-506.
- (6) *DOCUMENTA*, pàgs. 437-439. Miquel GAYA. *Histories i memòries...* pàgs. 244-245.
- (7) *DOCUMENTA*, pàgs. 83-87.
- (8) Rafel GINARD BAUÇA. *L'església vella de Sant Joan*. Manuscrit inèdit. APSJ, 29.3, 10, f. 1.
- (9) El Col·lectiu Teranyines té la seva seu a: Casa de l'Obra Cultural de Sant Joan. Carrer Ramon Llull, 48. 07240 - SANT JOAN. Es pot connectar amb Teranyines a través del telèfon de Joan Font. 52 62 03.

Biografia i Mèrits de l'Il·lustríssim Senyor D. Miquel Gayà i Sitjar (I)

Fill Predilecte de Sant Joan, acadèmic de número de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Sebastià.

DADES BIOGRÀFIQUES

Miquel Gayà i Sitjar nasqué a Sant Joan, a la Pleta de Son Castanyer, el dia 3 d'abril de 1.917. Foren els seus pares, Joan Gayà Matas, natural de Sant Joan i Catalina Sitjar i Xamena, natural de Porreres, conradors propietaris. Passà la seva infància a Son Castanyer, i li ensenyaren les primeres lletres els seus propis pares. Als nou anys passà a residir a Sant Joan, a casa de la padrina paterna Antònia Matas i acudí com a alumne a l'Escola Pública.

L'any següent, a l'any 1.927, va ingressar a l'Escolania dels Blauets de Lluc, on inicià els cursos d'Humanitats dels estudis eclesiàstics. Va prosseguir els estudis a l'ermita de Sant Honorat, de 1.930 a 1.933, veient-se obligat a interrompre'ls per manca de salut. L'any 1.934 va intentar continuar els estudis amb els pares paüls, en el seu col·legi del Bellpuig (Lleida). Per aquells dies va llegir "L'Atlàntida" de Mn. Jacint Verdaguer i se li va despertar una gran admiració pel poeta català. Al mateix any, els problemes de salut i una intervenció quirúrgica l'obligaren a renunciar definitivament a la carrera eclesiàstica, regressant a Sant Joan.

Retornat a la Pleta de Son Castanyer, alternà l'ajuda als seus pares i germans en els treballs del camp amb la lectura i la producció literària, a les quals dedicava tot el temps lliure. L'any 1.935, als 18 anys d'edat, va publicar els seus primers escrits, col·laborant amb el setmenari "El Luchador", en les pàgines del qual hi va signar entre altres, articles de tema santjoaner, com és ara, sobre el Santuari de Consolació i sobre el màrtir fra Lluís Jaume. Comptava ja amb una incipient obra poètica juvenil, i va presentar un poema als Jocs Florals de Palma, sense obtenir premi.

A finals d'aquell mateix any es va presentar voluntari al servei militar i fou destinat a la Companyia de Transmissions d'Enginyeria. Es trobava treballant amb la seva secció a la zona de Son Servera, quan per l'agost de 1.936, les forces de l'exèrcit governamental embarcaren a Mallorca, i va viure de ben aprop els combats entre els dos bàndols en la guerra civil.

L'any 1.937 el destinaren com a telegrafista a Sóller, i ben prompte va fer amistat amb els literats d'aquesta ciutat, Francesca Alcover Morell, els germans Andreu i Miquel Arbona Oliver, Joan Marqués Arbona, Miquel Serra Pastor, Miquel Puigserver, i sobretot amb Guillem Colom, que seria uns dels mestres en el camp de les lletres. Allà va escriure un dels seus poemes primerencs, "A Son Catanyer" on expressa la seva nostàlgia per "la volguda terra dels seus pares" i va començar la seva col·laboració amb els periòdics "La Voz de Sóller" i "Sóller". Després de quinze mesos de residència a Sóller, va se destinat succesivament a Inca (1.938), Capdepera (febrer - març 1.939) i Eivissa - Formentera (juny 1.939) va ser llicenciat a finals de 1.939, i per l'abril de 1.940 fou mobilitzat altra vegada per l'Exèrcit. Li donaren la llicència definitiva l'any 1.943.

Al llarg d'aquests anys de vida castrense va ampliar les seves relacions i amistat amb literats i escriptors; el poeta català, refugiat a Mallorca, Mn. Pere Ribot, el poeta i impressor d'Inca Miquel Duran, el filòleg Francesc de Borja Moll, l'arxiver i historiador Joan Muntaner Bujosa, el prosista Mn. Salvador Galmés, el poeta Miquel Ferrà que seria el seu mestre dicisiu, la poetessa de Llucmajor Maria Antònia Salvà, el jove poeta català Ramon Muntanyola, el poeta i investigador erudit Mn. Isidor Macabich, canonge eivissenc, el santamarier Miquel Dolç i Mn. Llorenç Riber, poeta de Campanet, que com Miquel Gayà Sitjar havia estat Bleuet de Lluc. No cal dir que una de les millors amistats del poeta santjoaner va ser el paisà fra Rafel Ginard i Bauzà.

Després de la primera llicència militar, pel novembre de 1.939, va passar l'hivernada a Son Castanyer i a la primavera de 1.940 es va instal·lar a Ciutat, on va començar a treballar en la Imprenta Politècnica. L'any 1.941 va ser convidat a llegir els seus poemes a casa dels germans Marià i Mercè Massot, a unes tertúlies literàries en les quals Miquel Gayà Sitjar era el protagonista davant un auditori que de cada vegada anava augmentant. Allà va conèixer la que, amb el temps, seria la seva esposa, la pianista Amàlia

ALTRES INFORMACIONS

Bonnin i Aguiló, que alternava les seves interpretacions al piano amb les lectures poètiques de Miquel Gayà Sitjar. Aquelles tertúlies de Can Massot foren una de les poques manifestacions culturals dels anys de la post-guerra, a Ciutat.

Pel maig de 1.941 l'Ajuntament de Sant Joan, presidit per Francesc Oliver i Oliver (d'Els Calderers) va aprovar i acordar donar tot el seu suport a la iniciativa d'alguns santjoaners -el mateix Francesc Oliver, Mn. Ramon Gayà, Jordi E. Miró, secretari de l'Ajuntament, el Pare Rafel Ginard i altres- per recopilar i ordenar les dades històriques de Sant Joan per a publicar, en el moment oportú, una Història de la Vila. Així va començar un treball que es va mantenir durant set anys (1.941 - 1.947) publicant DOCUMENTA, i organitzant anualment, el dia de Sant Sebastià la "Festa d'Exaltació de la nostra Història". Miquel Gayà Sitjar va formar part d'aquest grup i va participar activament en les seves activitats, contribuï a DOCUMENTA i col·laborà en les "Vetlades literàries" que s'organitzaren durant aquests anys, on hi llegia mostres dels seus poemes.

L'any 1.943 va aconseguir una plaça d'administratiu de la Seguretat Social, plaça que va mantindre fins a la seva jubilació. Pel gener de 1.945 es va casar amb Amàlia Bonnin Aguiló en el Santuari de Lluc, on hi havia passat alguns anys de la seva infància com a al·lot blau. La llar de Miquel i Amàlia va ser alegrada reiteradament pel naixement dels seus fills: Joan (1.947), Ferran (1.949), Miquel (1.951) i Jordi (1.952).

Pel novembre d'aquell mateix any 1.945, Miquel Gayà Sitjar va ser convidat, juntament amb el poeta de Binissalem Llorenç Moyà i Gilabert, a viatjar a Barcelona per obrir els curs de l'associació "Amics de la Poesia" amb una sessió de lectura de poemes. El poeta santjoaner va llegir una selecció de la seva col·lecció, aleshores inèdita. "Breviari d'amor". Aquell viatge el va introduir i relacionar amb el món literari català, on ha estat sempre ben reconegut i apreciat.

L'any 1.948 va començar la seva col·laboració amb els periòdics de l'illa, publicant articles de crítica literària i altres assaigs al "Correo de Mallorca" (1.948), "La Almudaina" (1.949), "Balears" (1.949 - 1.953), "Diario de Mallorca" (1.954 - 1.962) i altra vegada "Balears" (1.975 - 1.978).

A l'any 1.952 va iniciar la col·laboració amb la revista "Lluc", que aleshores, com totes les publicacions de

l'Estat espanyol, es veia condicionat a sortir obligatòriament en castellà. Miquel Gayà Sitjar va aconseguir ficar-hi una "Secció Mallorquina", escrita en català; més tard, a l'any 1.968 va passar a ser secretari de redacció de la revista, exercint pràcticament les funcions de director, i "Lluc", sota la seva direcció, es va convertir en una publicació cultural de molta qualitat, la primera de Mallorca redactada íntegrament en català.

En l'entretant, per la dècada dels anys cinquanta, sorgia a Mallorca una generació de poetes novells, mentre anaven desapareixent, per envelliment i defuncions, els poetes que havien format l'anomenada "Escola Mallorquina" de la qual Miquel Gayà Sitjar quedava gairebé com el darrer representant. Des de 1.954 el nostre poeta restà una vintena d'anys sense publicar obra poètica, dedicant la seva activitat a la investigació i estudi dels poetes mallorquins que l'havien precedit i d'alguna manera havien estat els seus mestres.

L'Ajuntament de Sant Joan va instituir l'any 1.971, per la diada del Quart Diumenge, el "Certàmen Poètic Verge de Consolació, confiant l'organització al Centre Cultural de Sant Joan. Miquel Gayà Sitjar va acceptar la presidència del jurat qualificador dels poemes presentats al certàmen. Presidència que ha mantingut fins al present, exercint, a més de mantenidor de l'acte de concessió de premis, l'horabaixa del Quart Diumenge al Santuari de Consolació.

L'any 1.980 va ser elegit Acadèmic de número de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Sebastià, de Palma, i fou anomenat Acadèmic corresponent de la Reial Acadèmia de les Bones Lletres, de Barcelona.

El 1.986 publicà els seus records autobiogràfics "Històries i Memòries", un volum que es conté, dins el marc de la seva història personal, en un espai de quasi quaranta anys (1.917 - 1.954), la història de la vida literària mallorquina, amb relació als esdeveniments polítics de la segona república, la guerra civil i la post-guerra.

El dia 24 de juny de 1.989, festa de Sant Joan Baptista, després d'una penosa malaltia, va morir Amàlia Bonnin Aguiló, esposa i musa del poeta. Les seves despulles foren traslladades al cementiri de Consolació de Sant Joan i sepultades en la tomba familiar de Son Castanyer.

El poeta, en les seves llargues hores de soletat, ha seguit treballant en la seva investigació literària i en l'estudi dels grans mestres mallorquins de la poesia catalana.

Escola d'Estiu 96

Les bases per el concurs de monitors de l'escola d'estiu són les següents:

1.- Els monitors han de ser responsables i organitzadors de l'escola d'estiu. S'encarregaran de la planificació de les activitats, inscripció dels infants, cobrament, etc.

2.- Seran els encarregats de realitzar les activitats programades, la seva preparació i posterior revisió.

3.- El preu de la matrícula ha de ser com a màxim de 10.000 pessetes cada més per infant. El 95 % es destinarà a les despeses (retribucions, material, berenar, excursions, etc) i el 5 % restant el gestionarà la Junta Directiva de l'A.P.A.

4.- Els monitors mantindran contacte amb els membres de la Junta Directiva de l'A.P.A.

5.- S'han de presentar projectes de grup, com a mínim de dues persones.

6.- Els interessats han de presentar un projecte amb els següents punts:

6.1.- Nom dels integrants i Curriculum.

6.2.- Experiència personal en el món de l'educació.

6.3.- Programació de l'escola (horaris, activitats, objectius, organització, agrupaments per edats, etc).

7.- Els projectes s'han d'entregar a l'Ajuntament abans del dia 30 d'abril i s'evaluaran per la Junta Directiva de l'A.P.A. la qual podrà sol·licitar una entrevista personal amb els membres de l'equip.

8.- L'espai per la realització de l'escola serà el C.P. Son Juny amb l'autorització del Claustre i el Consell, si l'equip de monitors no en proposa un de millor.

Sant Joan a 29 de febrer de 1.996.

LA JUNTA DIRECTIVA DE L'A.P.A.

Al Nostre Benvolgut Poeta Miquel Gayà Sitjar, Fill Predilecte de la Vila de Sant Joan. Amb Afecte.

Em plau poder-me expressar
el que sent de vos mon cor
el jous que heu sabut portar
feelment cal teixits d'or
ferm terra, mar i pinar
de Lluc felguera i resò.

Inspiram de vos la flaire
gaudint de lluny poesia
sentint de bell nou dins l'aire
i d'aqueixa rogalia
melodies d'un cantaire
amb subtil suau harmonia.

Model dels poetes fins
on Déu la maina hi posà
llumet blau dels peregrins
que a dins la fosca es veu clar
de les montanyes els cims
i en mig dels núvols seu far.

Bàrbara Matas Sastre

Eleccions

Que un ric voti a n'el P.P.
ho trob el més natural
el que trob que fa pardal
que tengui els vots de l'obrer,
el poble santjoaner
amb això és especial,
vota com un animal
i llavors té el que té.

1.996, Any Dedicat a la Commemoració dels 100 anys de l'Aplec de les Rondalles d'En Jordi d'Es Recó

L'any 1.996 serà l'any dedicat a la commemoració dels 100 Anys de l'Aplec de les Rondalles d'en Jordi d'Es Recó de Mn. Antoni Maria Alcover. Per aquest motiu, les institucions que formen part de la Comissió Organitzadora han elaborat un programa d'activitats en homenatge a aquest il·lustre personatge.

Els concerts de Maria del Mar Bonet que varen tenir lloc el passat dia 2 de febrer a Manacor (data de naixement de Mn. Antoni Maria Alcover) i el passat dia 3 de febrer a l'Auditorium de Palma són alguns dels actes més significatius d'aquest programa.

La Comissió Organitzadora ha acordat el disseny d'un logotip que representarà totes les activitats que es duiguin a terme amb motiu de l'Any de les Rondalles, el qual apareixerà a totes les publicacions i aquest logotip també s'editarà a camisetes, punts de llibres, a adreçadors, etc.

Al llarg de l'any, es presentaran publicacions diverses com són l'agenda per a l'any 1.996 dedicada al món de les rondalles que ha editat la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balears, d'edició d'una biografia de Mn. Alcover realitzada per Gabriel Janer Manila i la publicació de l'epistolari familiar de Mn. Alcover a càrrec de l'Ajuntament de Manacor.

A tots els pobles de les Illes es duran a terme escenificacions teatrals de les rondalles i un cicle de conferències sobre el tema. L'Institut d'Estudis Balears organitzarà unes jornades, amb la participació d'especialistes a nivell internacional, el comissari de la qual serà Gabriel Janer i Manila.

Aquest any farà cent anys de la publicació del primer volum de l'Aplec de Rondalles Mallorquines d'en Jordi d'Es Recó, de Mn. Antoni Maria Alcover i Sureda (Manacor 1.862 - Palma 1.932) qui, al llarg de la seva vida, va dur a terme dos treballs de gran importància per a la llengua catalana: el Diccionari Català - Valencià - Balear i l'Aplec de Rondalles Mallorquines. Aquest aplec està format per 270 rondalles i esdevé una de les col·leccions de contes populars més importants i completes d'Europa i la més extensa publicada en català.

La majoria de les rondalles es varen publicar per primera vegada a diverses publicacions periòdiques, on Mn.

Alcover va col·laborar entre els anys 1.880 i 1.931. S'han trobat rondalles publicades a setze revistes diferents. Per donar una major consistència i difusió a la seva obra, Mn. Alcover la va aplegar en volums, el primer dels quals va sortir a l'any 1.896. Durant la seva vida es varen publicar dotze volums i quan ja havia mort, Francesc de Borja Moll va continuar amb l'edició de les rondalles i va ampliar l'Aplec fins a un total de 24 volums. A partir de 1.960 també les va difondre a través de la radio. Alguns escriptors mallorquins han fet diverses adaptacions teatrals de les rondalles i darrerament se n'han fet adaptacions infantils i s'han publicat en forma de còmic.

L'extraordinària difusió que durant aquests cent anys han tingut les rondalles mallorquines de Mn. Alcover, les quals durant molt de temps han estat un dels pocs documents que ha permès als mallorquins entrar en contacte amb la seva llengua, justifiquen aquest homenatge que les institucions de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears volen retre a l'autor de les rondalles mallorquines.

La Festa del Quart Diumenge

La Festa del Quart Diumenge
alegre als santjoaners
i els pobles del "vecindari",
visca el nostre Santuari
i la Festa des Pa i es Peix,
gent de distints poblats
s'agreguen en romiatge
deixant el bes d'amistat
en el peu de la Vostra Imatge.
Rebeu-lo en benignitat
Verge de Consolació
i que en el final de la vida
obtinguem vostre perdó.

Catalina Jaume de Calicant

